

สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
The School Health Promoting Administration of Primary Educational
Under Surin Service Area Office 3

ประสาร มีมาก*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิง สายแก้ว**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 288 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 144 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 144 คน ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน (ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$; S.D. = 0.19) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ, โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย, การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม, บริการอนามัยโรงเรียน, โครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน, การบริหารจัดการในโรงเรียน, สุขศึกษาในโรงเรียน, การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน, นโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน และการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ

2. ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.59$; S.D. = 0.07) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 4 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 6 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ, สุขศึกษาในโรงเรียน, การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน, นโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน, บริการอนามัยโรงเรียน, โครงการร่วระหว่างโรงเรียนและชุมชน, การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

คำสำคัญ : โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

** , *** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ที่เอื้อต่อสุขภาพ, การบริหารจัดการในโรงเรียน, โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย และการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ทั้งรายรวม และรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาด้านสุขศึกษาในโรงเรียน ปัญหาด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย และปัญหาการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

4. แนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่าควรมีการจัดทำแผนงานโครงการทางด้านการส่งเสริมสุขภาพที่เชื่อมโยงกับปัญหาความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองอย่างแท้จริง

ABSTRACT

The state and problems of the administrative of Health Promoting Schools in Surin province under the Secondary Educational Service Area Office 3 were comparing the state and problems of the administration of Health Promoting Schools under the Secondary Educational Service Area Office 3 and to study the administrative of Health Promoting Schools under the Secondary Educational Service Area Office 3. The samples of this research were principals and teachers who are responsible for the projects of Health Promoting Schools in Surin province under the Secondary Educational Service Area Office 3 in the year of 2016 of 288 people. The samples specified from the open table of Krejcie and Morgan. It is classified as 144 principles and 144 teachers who are responsible for the projects. The variables were the size of the school (large, medium and small). The data were collected by mean of questionnaire with a consistency index of 1.00. The reliability of the questionnaire was 0.98. Statistics used for data analysis includes mean and standard deviation and one-way ANOVA. When the difference was found, it was tested by LSD and content analysis.

Research findings as follows:

1. The administrative of Health Promoting Schools in Surin province under the Secondary Educational Service Area Office 3 is in high level ($\bar{x} = 4.06$; S.D. = 0.19). When considering each aspect, it was found that the highest level, 1 aspect and high level, 9 aspect sorts by average to least. The school environment was conducive to health, nutrition and safe-food, counseling and social support, school health services, school and community joint projects, school management, school health education, promoting the health of school personnel, school health policies, exercise, sports and recreation.

2. The problems of Health Promoting Schools administration in Surin province under the Secondary Educational Service Area Office 3 in general face problem in managing Health Promoting Schools in low level ($\bar{x} = 1.59$; S.D. = 0.07). When considering each item, it was found that the lowest level of 4 items and low level of 6 items, from the average to the least are exercise, sports and recreation, school health education, promoting

the health of school personnel, school health policies, school health services, school and community joint projects, school environment was conducive to health, school management, nutrition and safe food and counseling and social support.

3. The comparison of The state and problems of the administrative of Health Promoting Schools in Surin province under the Secondary Educational Service Area Office 3 classified by the size of Health Promoting Schools under the Secondary Educational Service Area Office 3. The total and the individual aspects were statistically significant at the 0.05 level. The problems of Health Promoting Schools administration under the Secondary Educational Service Area Office 3. In general found not different. The problem of health education in schools, safe food and nutritional, exercise, sports and recreation the difference was significant at .05.

4. The guideline administration of Health Promoting Schools under the Secondary Educational Service Area Office 3 found that there should be a health promotion plan / project that is linked to the needs of students and parents.

Keyword : Health Promoting Schools

ภูมิหลัง

ตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 11 (ปี 2555-2559) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้ว่า
 สู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนและเตรียมคนสู่สังคมโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 กำหนดนโยบาย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ข้อที่ 6 เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรง
 บันดาลใจ และมีวิสัยทัศน์ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ
 ที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล (นโยบายสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559, หน้า 1) ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยพัฒนาไปในทิศทาง
 ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลก จึงมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์
 เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ผลผลิตและจุดเน้นที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมลดความเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม
 การส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาการเรียนรู้และการ
 เจริญเติบโตของนักเรียน โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีสุขภาพที่สมบูรณ์จะประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) สุขภาพทางกาย
 คือ มีสภาพร่างกายที่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย 2) สุขภาพทางจิต คือ มีสภาพจิต
 ปกติ สามารถปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศของสังคมได้ทุกระดับชั้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับ
 สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งผู้มีสุขภาพจิตดี ย่อมมีผลมาจากสุขภาพกายที่ดีด้วย และ 3) สุขภาพทางสังคม คือ การมีสภาพ
 ของความเป็นอยู่หรือการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อน สามารถเข้ากับ
 บุคคลและชุมชนได้ทุกอาชีพ ไม่เป็นคนถือตัว ไม่เป็นคนเอาัดเอาเปรียบบุคคลอื่น เป็นที่เคารพรักและเป็นที่ยอมรับของ
 คนทั่วไป (อรุวรรณ น้อยวัฒน์. 2555, ออนไลน์) แต่ในสภาพเป็นจริงในปัจจุบัน จากข้อมูลสถิติของกรมอนามัย
 (2558, หน้า 61-70) พบว่า ปี 2550 เด็กระดับอนุบาลและประถมศึกษามีปัญหาภาวะโภชนาการเกินหรือเป็นโรคอ้วน
 ร้อยละ 13.40 และเป็นโรคโลหิตจาง ร้อยละ 30.60 เด็กอายุ 12 ปี ฟันผุร้อยละ 59.70 จะเห็นว่าสุขภาพอนามัยในเด็ก
 นักเรียนไทยยังเป็นปัญหาอย่างมากการให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่ยังคงปฏิบัติในด้านสุขภาพทางกายมากกว่า
 ทางจิต สังคม จิตวิญญาณ อาจเนื่องจากสุขภาพด้านกายเห็นปัญหาได้ชัดเจนกว่าเพื่อจะให้เกิดการดูแลสุขภาพ
 อย่างเป็นองค์รวมปัญหาด้านการดูแลให้เป็นแบบองค์รวมนอกจากการดูแลสุขภาพทางกาย จิต สังคม

และจิตวิญญาณแล้ว ควรจะรวมความหมายให้ครอบคลุมไปถึงการเกิดสุขภาพดังกล่าวโดยมาจากความร่วมมือช่วยกันปฏิบัติของทุกภาคส่วน แต่ปัจจุบันยังพบว่าขาดความร่วมมือในการส่งเสริมดังกล่าวสอดคล้องกับธีรธยา พลษา (2545, หน้า 25) พบว่ายังขาดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยโรงเรียน

ในการที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนั้น ต้องการรูปแบบการบริหารงานเป็นเครื่องมือที่เป็นระบบอย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การดำเนินนโยบายการส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กำหนดจุดเน้น 4 ด้าน เพื่อพัฒนาผู้เรียน นั่นคือ 1) ด้านสุขภาพ (Health) 2) ด้านสติปัญญา (Head) 3) ด้านการลงมือปฏิบัติ (Hand) 4) ด้านการเรียนรู้อย่างมีความสุข (Happy) แต่ในปัจจุบันพบว่าโรงเรียนหลายแห่งได้กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหารมีมุมมองในด้านการส่งเสริมสุขภาพที่ยังไม่ชัดเจน ขาดพลังความร่วมมือในด้านการส่งเสริมสุขภาพจากหลายๆ ฝ่าย และทุกฝ่ายยังขาดความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้อง (ขวัญชัย แสงสุวรรณ, 2555, หน้า 85-88) เช่นเดียวกับทัศนะ วิเศษ (2555, หน้า 62) ซึ่งได้กล่าวถึง การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพอนามัยตามแนวทางของกรมอนามัยของโรงเรียนต่างๆ ยังมีปัญหา เช่น ผู้บริหารขาดประสบการณ์ในการบริหารงานทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่ไม่เป็นระบบทั้งสิ้น จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าแม้ในปัจจุบันโรงเรียนจะมีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพ แต่การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจนและไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารอย่างเป็นองค์รวมด้วย โรงเรียนจึงไม่มีแบบแผน วิธีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่างโรงเรียนต่างปฏิบัติแม้จะใช้วัตถุประสงค์เดียวกันคือให้ได้ผลตามที่โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัย กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ก็ตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

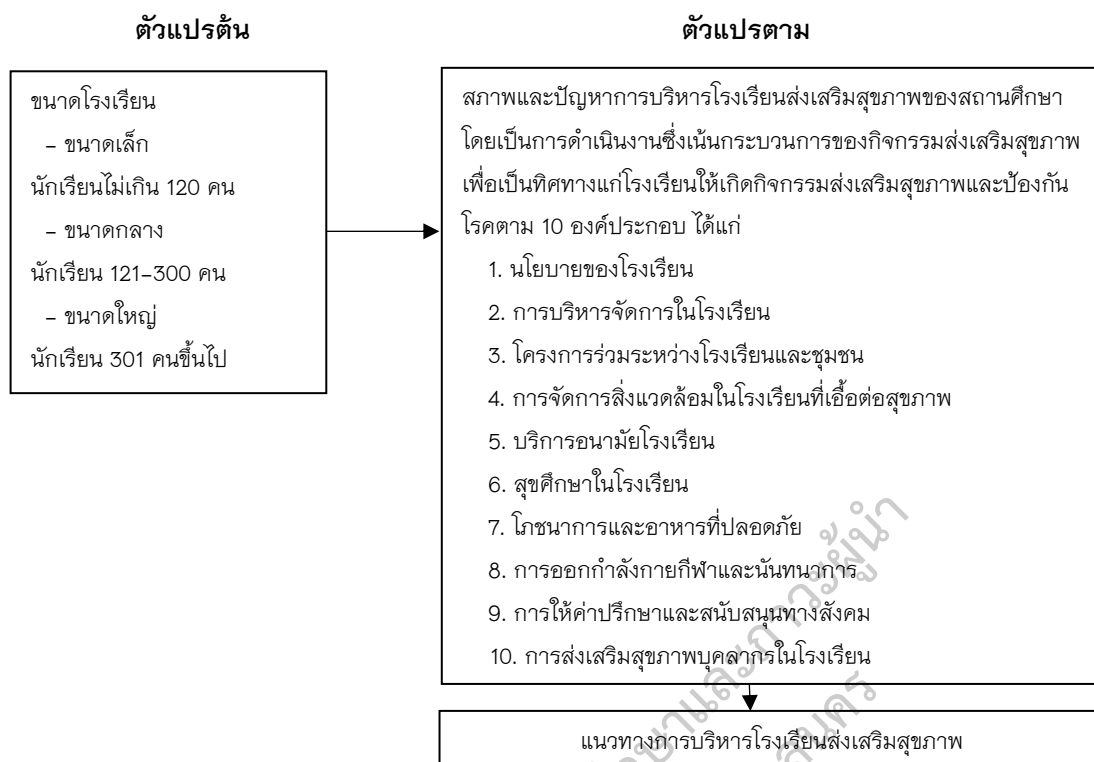
คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพและปัญหาแตกต่างกันหรือไม่
3. แนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 3,106 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 234 แห่ง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 288 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608 อ้างถึงในธีระวุฒิ เอกะกุล, 2550, หน้า 143)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือส่งจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อนำส่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และขออนุญาตเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่
2. ขอนหนังสือส่งจากผู้อำนวยการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม
3. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และกล่องรับหนังสือ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยจะเก็บแบบสอบถามเพิ่มเติมด้วยตนเองจนครบตามจำนวนที่ต้องการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบรายคู่โดยวิธีแอลเอสดี และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 บริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$; S.D. = 0.19) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ, โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย, การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม, บริการอนามัยโรงเรียน, โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน, การบริหารจัดการในโรงเรียน, สุขศึกษาในโรงเรียน, การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน, นโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน และการออกกำลังกายกีฬา และนันทนาการ
2. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประสบปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.59$; S.D. = 0.07)
3. สภาพการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โดยรวมมีความแตกต่างกัน
4. ปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โดยรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 บริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบันมนุษย์ ทุกเพศ ทุกวัย ต่างให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดตระหนักความสำคัญดังกล่าว จึงให้ความสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในทุกด้านตามกระบวนการของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อเป็นทิศทางแก่โรงเรียนให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคทั้ง 10 องค์ประกอบ โดยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้รับเอาแนวคิดและหลักการขององค์การอนามัยโลก (WHO) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยถือว่าโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริม

สุขภาพที่ดีทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและระดับชาติ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ทุกแห่ง นำแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาจัดทำนโยบายสุขภาพสู่การปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีสุขภาพที่ดี ทั้งทางกาย ทางจิตใจ และทางสังคม ปลอดภัย สิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา ตลอดจนผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมร่วมมือกันอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการดำเนินงานตามแนวทาง “การสร้าง นำ การซ่อม” ในองค์ประกอบตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้นักเรียนจะได้มีศักยภาพมีความพร้อมในการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) จึงทำให้บริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของมินา ไอรวัฒน์ (2554, หน้า 71-80) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจงใจ จึงตระกูล (2550, หน้า 102-109) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ, โภชนาการ และอาหารที่ปลอดภัย, การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม, บริการอนามัยโรงเรียน, โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน, การบริหารจัดการในโรงเรียน, สุขศึกษาในโรงเรียน, การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน, นโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน และการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ทั้งนี้อาจเนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต มีส่วนทำให้คุณภาพของมนุษย์ไปในทางที่ดีและไม่ได้ หากเราอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้นว่าสะอาดปราศจากเชื้อโรค ก็จะทำให้ร่างกายแข็งแรงจิตใจก็จะแจ่มใส แต่ถ้าอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีก็ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่ายขาดคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้นักเรียนต้องใช้ชีวิตโดยเฉลี่ยอยู่ในโรงเรียนประมาณ 6-8 ชั่วโมง หรือราวๆ 1 ใน 3 ของเวลาทั้งหมดในแต่ละวัน โรงเรียนซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยส่วนใหญ่ได้มุ่งเน้นการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครู และนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ผู้ใช้บริการได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวย รักงาม รักความสะอาด รักความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นไปด้วย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่กรมอนามัย (2546, หน้า 22-59) กำหนดขึ้น โดยเน้นกระบวนการของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อเป็นทิศทางแก่โรงเรียนให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค ภายใต้การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและสมาชิกของชุมชน องค์ประกอบที่ 4 กำหนดไว้เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ หมายถึง การจัดการ ควบคุม ดูแล ปรับปรุงภาวะต่างๆ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้ถูกต้อง เหมาะสมและอยู่ในสภาพที่ถูกละเลยเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพกาย จิต และสังคม รวมถึงการป้องกันโรคและอันตรายที่อาจเกิดขึ้น โดยมีการสำรวจสิ่งแวดล้อม

ทางกายภาพของโรงเรียนเพื่อให้ทราบปัญหา, สำรวจสิ่งแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียนที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนโดยจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน, นำผลการสำรวจ/ค้นหาในเรื่องที่ยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง และหรือที่ต้องการปรับปรุงมาจัดลำดับเรื่องที่จะดำเนินการก่อนหลัง, จัดทำแผนงาน/โครงการปรับปรุงอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยการยึดหลักการร่วมมือของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และประชาชนในการร่วมกันค้นหาแนวทางขจัดปัญหาอย่างจริงจัง พร้อมชักชวนแนวร่วมต่างๆ ให้หันมาร่วมมือกันคิดหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างถาวรโดยระบุในแผนปฏิบัติการถึงกิจกรรมและบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดเวลาของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน, ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ และติดตามและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นเป็นไปตามแผนหรือไม่ มีความเหมาะสมและสามารถแก้ไขปัญหามากหรือน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร เพื่อที่จะได้นำมาปรับปรุงสิ่งที่ไม่เหมาะสมให้ดีขึ้นและดำเนินการสิ่งที่ประสบผลสำเร็จแล้วให้เกิดความต่อเนื่องสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัตนา ศีตลา (2551, หน้า 102-108) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยโรงเรียนวัดกก พบว่า ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียนโรงเรียนวัดกก มีผลอยู่ในระดับมาก

2. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประสบปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยประสบปัญหาอันดับหนึ่งเกี่ยวกับการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ อาจเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย มากขึ้นทุกขณะ รวมทั้งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ที่ต้องเผชิญกับการแข่งขัน เร่งรีบในทุกเรื่อง ทำให้ไม่มีเวลามากเพียงพอที่จะออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ หรือบางครั้งบางคนก็จะมีโอกาสออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเฉพาะในช่วงเวลาที่โรงเรียนจัดกิจกรรมเท่านั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมปรารถนา ตระสินธุ์ และคณะ (2551, หน้า 95-101) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรม การปฏิบัติตัวของนักเรียน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของแอนดรูว์ สตีล, รูเลีย ไมล์, เคน สเตีย, (Andrew Steeavs. Ruairidh Milne, Ken Stein. 1999; vol. 3, p. 22) ได้ศึกษา โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน: การศึกษา 2 ระบบ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนขาดความรู้ในพฤติกรรมดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายที่ถูกต้อง การเลือกใช้สารเคมีในชีวิตประจำวัน การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคต่างๆ ดังนั้นจึงควรจัดการศึกษาโดยเน้น เรื่อง พฤติกรรมทางสุขภาพให้มาก และชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีความแตกต่างกัน อาจเนื่องจากประสบการณ์ของผู้บริหาร ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ เช่น งบประมาณ จำนวนบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ กรมอนามัย (2546, หน้า 62-67) ความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเบื้องต้น ขึ้นอยู่กับการประสานงานทางความคิด และความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในสังคม ซึ่งในสถานศึกษาคือ ผู้บริหารนั่นเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บูธและแซมดัล (Booth ML, Samdalo, 1997, pp. 365-700) ได้ศึกษารูปแบบการจัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่เป็นตัวแทนในการศึกษาได้เอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และเยาวชนส่วนใหญ่ร่วมมือกับโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาจะอยู่ในพื้นที่ และโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีการจัดโอกาสให้เด็กได้มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการมีวิถีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพ (Healthy Life Style) การดำเนินการในลักษณะนี้นำไปสู่รูปแบบ “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นโยบายของโรงเรียน พบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ควรมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มาให้ความรู้และดูแล รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยทำให้นักเรียนมีสุขภาพและพัฒนาการที่ดีขึ้น
2. การบริหารจัดการในโรงเรียน พบว่า ควรมีการจัดทำแผนงาน/โครงการทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ ที่เชื่อมโยงกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองอย่างแท้จริง
3. โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน พบว่า ชุมชนเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้น ทางโรงเรียนควรสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน รวมทั้งคอยกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน
4. การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ พบว่า สิ่งแวดล้อมถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อสุขภาพ ดังนั้น โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เอื้อต่อสุขภาพยิ่งขึ้น
5. บริการอนามัยโรงเรียน พบว่า โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการจัดบริการตรวจวัดสายตา และสุขภาพช่องปาก ทำให้นักเรียนทุกคน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ความรู้ สุขอนามัยที่ถูกต้องกับนักเรียนและผู้ปกครอง
6. สุขศึกษาในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนควรเน้นให้ครูผู้สอนทุกรายวิชาจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเกี่ยวกับสุขอนามัยส่วนตัวและส่วนรวม อย่างน้อย 1 หน่วยการเรียนรู้
7. โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย พบว่า โรงเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันดูแล กำกับ และกำกับให้ผู้ปรุงและ/หรือจำหน่ายอาหารเฉพาะอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการและปลอดภัยเท่านั้น
8. การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ พบว่า ควรส่งเสริมให้ทุกเพศ ทุกวัยในชุมชนรักการออกกำลังกาย การใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬาและกิจกรรมนันทนาการต่างๆ อยู่เสมอ
9. การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม พบว่า ควรจัดตั้งศูนย์การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยเฉพาะ
10. การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ทางควรส่งเสริม และกำกับดูแลให้บุคลากรในโรงเรียนดูแล รักษาสุขภาพของตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและผู้ปกครองในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการเรียนเรียนส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างอื่นที่นอกเหนือจากครู อาทิเช่น นักเรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น
2. ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาริวิจัยเพิ่มมากขึ้นเป็นระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ ให้ได้ข้อมูลที่กว้างมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2546). *คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสำหรับโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : กรมอนามัย.
- จงใจ จิ่งตระกูล. (2550). *การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซทการพิมพ์.
- ธีรธยา พลชา. (2545). *การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มีนา โอราวัฒน์. (2554). *การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนา ดีศาลา. (2551). “การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนวัดกก.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.vcharkarn.com> สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560.
- อรรชรน น้อยวัฒน์. (2555). “สุขภาพกับคุณภาพชีวิต.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/book55_3/pbhealth.html สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2560.
- Krejcie and Eayrle W. Morgan. (1970). *Educational and Psychological Measurement*. Minisota University U.S.A.